Turkish Journal of Agriculture - Food Science and Technology, 8(sp1): 1-7, 2020
DOI: https://doi.org/10.24925/turjaf.v8isp1.1-7.3887

Turkish Journal of Agriculture - Food Science and Technology

Available online, ISSN: 2148-127X | www.agrifoodscience.com | Turkish Science and Technology Publishing (TURSTEP)

Design Perception According to Gender in Landscape Architecture[#]

Sertaç Güngör[1,a,*], Ceren Akyüz[2,b]

[1]*Department of Landscape Architecture, Faculty of Agriculture, Selcuk University, 42250 Selçuklu/Konya, Turkey*
[2]*Department of Landscape Architecture, Institute of Science, Selcuk University, 42250 Selçuklu/Konya, Turkey*
[*]*Corresponding author*

ARTICLE INFO

[#]*This study was presented as an oral presentation at the 5th International Anatolian Agriculture, Food, Environment and Biology Congress (Tokat, TARGID 2020)*

Research Article

Received : 14/09/2020
Accepted : 02/11/2020

Keywords:
Perception
Gender
Design
Preference
Landscape Architecture

ABSTRACT

The primary purpose of this study is whether gender, which is a culturally and socially defined concept, affects the perception of landscape architecture. Secondly, it is aimed to determine the preferences of the designs created in landscape architecture studies according to gender and to guide the questionnaire results in the creation of areas suitable for user requests during the design phase. The concept of admiration, preference and accompanying beauty, the effect it has on people according to gender, show various differences. These differences lead to perceptual selectivity in terms of colour, texture, form, functional and aesthetically depending on gender. Therefore, tastes and preferences are not expected to be a single judgment but to vary. Since there is no possibility of face-to-face surveys due to the current Covid-19 outbreak, online surveys were conducted on 220 people who can be reached in professional groups on social media. In the content of the questionnaire, the landscape design criteria and design elements were handled, and the visuals and preferences selected for each definition were directed to the participants as questions. According to the evaluated results, differences occurred in perceptual preferences depending on gender. In addition to the fact that there was no statistically significant difference between the preferences of women and men in terms of design criteria and elements, the preferences of both groups were combined in natural or close to nature forms. Considering the proportions, there was no obvious difference in design perceptions preferred by gender.

Türk Tarım – Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi, 8(sp1): 1-7, 2020

Peyzaj Mimarlığında Cinsiyete Göre Tercih Edilen Tasarım Algısı

MAKALE BİLGİSİ

Araştırma Makalesi

Geliş : 14/09/2020
Kabul : 02/11/2020

Anahtar Kelimeler:
Algı
Cinsiyet
Tasarım
Tercih
Peyzaj Mimarlığı

ÖZ

Bu çalışmanın birinci amacı kültürel ve sosyal olarak tanımlanmış bir kavram olan cinsiyetin peyzaj mimarlığı tasarım algısını etkileyip etkilemediğidir. Çalışmada ikinci olarak peyzaj mimarlığı çalışmalarında oluşturulan tasarımların cinsiyete göre tercihlerinin belirlenmesi ve tasarım aşamasında kullanıcı isteklerine uygun alanların oluşturulmasında anket sonuçları doğrultusunda yön gösterici olması hedeflenmektedir. Beğeni, tercih ve beraberinde gelen güzellik kavramı, cinsiyete göre kişilerde uyandırdığı etki çeşitli farklılıklar gösterir. Bu farklılıklar cinsiyete bağlı olarak renk, doku, form, fonksiyonel ve estetiksel açıdan algısal seçiciliğe yol açmaktadır. Dolayısıyla beğeninin ve tercihlerin tek bir yargı olmayıp değişkenlik göstermesi beklenmektedir. Günümüzdeki Covid-19 salgınından dolayı yüz yüze anket yapma imkanı olmadığı için, sosyal medya üzerinden, gönüllülük esasına göre mesleki gruplarda ulaşılabilen 220 kişiye online anket yapılmıştır. Anketin içeriğinde peyzaj tasarım kriterleri ve tasarım elemanları ele alınarak her bir tanım için seçilen görsellerle tercihler katılımcılara soru olarak yönetilmiştir. Değerlendirilen sonuçlara göre cinsiyete bağlı algısal tercihlerde farklar ortaya çıkmıştır. Kadın ve erkeklerin tasarım kriter ve elemanları açısından tercihleri arasında istatistiki olarak önemli fark ortaya çıkmamasının yanı sıra, her iki grubun da tercihleri doğal veya doğala yakın formlarda birleşmiştir. Oranlarda göz önüne alındığında cinsiyete göre tercih edilen tasarım algılarında bariz bir fark gözlenmemiştir.

[a] *sertacgungor@gmail.com* *http://orcid.org/0000-0003-2703-9557* | [b] *cerenaz35@gmail.com* *https://orcid.org/0000-0002-7117-8637*

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License

Giriş

Peyzaj değerinin belirlenmesindeki büyük sorun, belirli peyzaj öğelerinin görsel değerlerinin belirlenerek, insanların neleri tercih ettiğinin önceden tahmin edilebilmesi için kapsamlı bir yöntemin geliştirilememesidir (Wherreth, 1996).

Peyzaj değerlendirme araştırmaları ve uygulamaları çoğunlukla çevre psikolojisi, kırsal sosyoloji, coğrafya gibi sosyal bilim dalları tarafından konu olarak seçilmiştir. Bu disiplinlerdeki amaç; peyzaj özelliklerini tanımlamak ve değerlerini ölçmektir. Parsons ve ark. (2002) ve Palmer (2003)'ın yaptığı çalışmalar, görsel peyzaj değerlendirmesini yani bu değerlendirmelerin estetik ve tercih ölçütünde peyzaj algısına yönelik kısmını kapsamaktadır. Görsel değerlendirme çalışmaları, estetiği; planlama, tasarım ve yönetim ile bütünleştirmeye çalışır (Çakcı, 2007).

Görsel peyzaj değerlendirmelerinin doğru kriterlerle yapılması; ileride yapılacak peyzaj düzenleme çalışmalarının son kullanıcı beğenisini kavrama ve tasarımın bu yönde geliştirilmesiyle, genel geçer görsel başarının elde edilmesine olanak sağlayabilir.

Çevresiyle devamlı olarak etkileşim halinde olan insanlar, bu etkileşim sonucu gelen uyarıcıların etkilerini tüm duyu organlarıyla algılamaktadır (Çakcı ve Çelem, 2009). Algı, duyular yoluyla alınan bilginin seçilmesi, yapılandırılması, yorumlanması ve çevresi ile ilişkilendirme sürecindeki en temel mekanizmadır (Kalın, 2004).

Çevrenin görsel olarak değerlendirilmesinde, çevre kalitesinin belirlenmesinde tercihler İnsan- çevre ilişkisi ve karşılıklı etkileşimleri, kentsel çevrenin karakterinin korunması bakımından önemlidir (Bozhüyük, 2007). Tercih kişinin "beğenme" deneyimi ve temel ihtiyaçları ile yakından ilişkili bir düşüncedir (Kaplan ve Kaplan, 1989).

Beğeni kelimesi güzeli çirkinden ayırma ve bu yargıyı verdiren zevk olarak tanımlanmaktadır. Beğeni ve beraberinde gelen güzellik kavramı, kişilere ve kişilerde uyanadırdığı etkiye göre de farklılıklar gösterir. Kişiden kişiye farklılık gösteren bir kavramı genel bir değerlendirme yapılabilmesi zor gibi dursada; yapılan araştırmalarda beğeninin, tekrar eden durumlarda aşinalık dolayısıyla etkilenebildiği görülmüştür. Dolayısıyla beğenini değişkenlik gösterebilir.

Tasarım, tasarımcı ve kullanıcının tercihleriyle şekillenir. Tasarım yeni bir şeyler yapmak için planlamadır, değişim meydana getirmeyi gerektirir. Tasarımcı bu tercihi aldığı eğitimle sağlayıp, bilgi birikimi ve hayal gücüyle ekillendirir. Kullanıcıların ise ihtiyaçları ve estetik kaygıları bu tercihleri oluştururlar.

Var olmayan bir ürünü farklı bir bakış açısıyla tanımlamak ve özelliklerini ortaya koymaktır. Peyzaj tasarımı ise peyzaj planlama eylemine dayalı alan kullanım kararlarının verilerek tasarımın yapıldığı çalışmadır. Dolayısıyla peyzaj mimarisi ürününün tasarlanması çalışmalarında, çalışma alanında mümkün olan en iyi mekansal kompozisyon, Kaptanoğlu (2006)'nun da belirttiği gibi formal estetik bakış açısı çerçevesinde; tasarım ilkeleriyle ortaya konulmaya çalışılır.

Tasarım ilkeleri; Tekrar, Uygunluk, Zıtlık, Hiyerarşi- Koram, Vurgu- Egemenlik, Denge, Birlik, Düzendir.

Tasarım öğeleri; Nokta, Çizgi, Yön, Renk, Ölçü, Biçim, Değer, Hareket, Işık ve Gölge, Aralıktır.

Tasarımlarda özellikle renk, doku, ölçü, denge, form, zıtlık, uygunluk, tekrar, vurgu ön planda olup tasarımın amacı fonksiyonel ve estetik cevaplar üretmektir. Tasarım aşamasında ilke ve öğeler tek tek masaya yatırılıp, çevre düzenleme çalışmalarında bunlara yer verilmez. Bu kriterler peyzaj mimarının belleğinde yer etmiş, bilgi ve deneyim sonucu belli bir dizin içerisinde çizim sırasında ortaya koyulan, üzerinde düşünülen çözümler üretme sürecinde ele alınırlar (Yılmaz ve Yılmaz, 2004).

Doğal stilin peyzaj tasarımı ve yönetiminde önem kazanmasında doğa koruma, toplumun çevre düzenlemelerine katılımı, çevre eğitimi, sürdürülebilir kalkınma, estetik kalite ve daha düşük maliyetle tesis ve yönetim gibi hedeflere ulaşma konusundaki çözüm arayışları yatmaktadır (Kendle ve Forbes, 1997). Tasarımı yapılacak alanın mevcut durumu ile birlikte kullanıcı istekleri doğrultusunda en uygun stilin belirlenmesi ve gerektiği durumlarda klasik stile ve diğer kombinasyonlara da yer verilmesi kullanıcı istekleri açısından daha iyi bir seçimdir (Özgüner, 2003).

Bitkisel tasarım; insan ve doğa arasındaki ilişki sonucunda ortaya çıkan bir sanat dalıdır. Bitkisel tasarım insan ile doğa arasındaki dengenin sağlanmasına yardımcı olmakta (Dee, 2001) bitkisel tasarımın temel yapı taşı olan bitkiler ise estetik veya fonksiyonel kullanım amacına göre şekillendirildiğinde mekânlara farklı anlamlar ve fonksiyonlar katmaktadır. Bitkilerin kullanıldıkları alanlarda yapısal ve bitkisel diğer materyallerle olan ilişkilerini düzenleyebilmek için bitkisel tasarım ilkelerini göz önünde bulundurmak gerekir. Bitkiler çizgi, doku, renk, form, ölçü, çeşitlilik ve vurgu gibi özellikleri ile değerlendirilerek tasarımlarda özellikle estetik farklı kullanım olanakları oluşturmaktadır.

Form, bitkinin üç boyutlu biçimi (Robinson, 1992), farklı bir ifadeyle bitkinin dış ana hattı veya silüeti olarak tanımlanmaktadır. Form sürekliliği olan bir tasarım ilkesidir ve tüm mevsimlerde algılanabilirken (Walker, 1991), bitkilerde form piramidal, ters piramidal, yuvarlak, oval, sütun, yayılıcı, sarkıcı ve sürünücü ve dağınık gibi birçok farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır.

Renk ise bitkilerin gövde-dal, yaprak, çiçek ve meyve yüzeylerinde ışığın yansıma ile ortaya çıkan etkidir. Renk etkisi, yapraklanma, çiçeklenme, meyve oluşturma, yaprak dökme zamanı olmak üzere bitkinin farklı gelişme dönemlerine göre çeşitlilik göstermektedir (Eroğlu ve ark., 2005). Yaprak döken bitkilerin ilkbaharda yapraklandıktan sonra ve sonbaharda yapraklarını dökmeden önce sergiledikleri yaprak renkleri bitkisel tasarımda önemli bir yer tutmaktadır. İlkbaharda yeşil olan yaprak renkleri dinlendirici bir etki yaratırken, sonbaharda kırmızı, sarı ve turuncu gibi sıcak renkler olarak ortaya çıkan sıcak renkler pozitif, hareketli, canlılık ve cazibe gibi etkiler yaratmaktadır.

Kent kimliğinin bir parçası olarak nitendirilen yapısal elemanlar sosyal ve kültürel özellikler ile doğal faktörler sonucu şekillenmektedir. (Özer ve ark., 2010). Kentsel donatı elemanları da kentleri, kent dokusunu ve kent kimliğini oluşturan yapısal elemanlar arasındadır.

Downloaded from https://cabidigitallibrary.org by 188.119.36.114, on 01/16/25.
Subject to the CABI Digital Library Terms & Conditions, available at https://cabidigitallibrary.org/terms-and-conditions

Donatı elemanları, insanın kent dokusu içindeki bireysel ve toplumsal yaşamını kolaylaştıran, bireyler arası iletişimi güçlendiren, mekâna işlevsel ve estetik açıdan belirli bir anlam yükleyen, farklı nitelik ve niceliklerde olan, mekânı tanımlayan ve tamamlayan objelerdir. Donatı elemanlarının kullanımında peyzaj mimarları, kullanılacak mekandaki toplumun sosyo-kültürel yapısı, doğal, estetik ve psikolojik gereksinimlerinin neler olduğunu belirleyerek mekânları tasarlar. Bu sayede daha düzenli, estetik ve sağlıklı ortamlar tasarlanırken, aynı zamanda bu mekânların sürdürülebilir kullanımını tasarlamak asıl amaç olmaktadır.

Donatı elemanları sadece işlevsel amaçlarla değil, kent peyzajını canlandırıcı etkileri açısından da büyük önem taşımaktadırlar (Bulut ve ark., 2008). Bayraktar ve ark., (2008)'e göre ise donatı elemanları kent içindeki sürekliliğin ve bütünlüğün birer aracıdır.

Kentsel çevreler; yapılar ve bu yapıları çevreleyen dış mekânları olmak üzere pozitif ve negatif elemanlardan oluşurlar. Bunların arasındaki bağlantılar, mekânsal geçişler ve uyum kentsel estetiğin niteliğini belirlemede önemli yerdedir.

Kent mobilyaları işlevlerine göre şu şekilde sınıflandırılabilir (Yıldızcı, 2001).

- Oturma birimleri (banklar, sandalyeler, grup oturma elemanları)
- Aydınlatma elemanları (yol aydınlatıcıları, alan aydınlatıcıları)
- Sınırlandırıcılar (sınırlayıcılar, caydırıcılar, yaya bariyerleri, trafik bariyerleri)
- Su ögesi (süs havuzları, çeşmeler, şelaleler, kanallar)
- Üst örtü ögeleri (duraklar, gölgelikler, pergolalar)
- Sanatsal objeler (heykeller)
- Zemin kaplamaları (taş, ahşap, beton, asfalt, tuğla vb.)

Teorik olarak tasarımı yönlendiren tanımlar var olsa da, tasarımı etkileyen en önemli etkenlerden birisi de kullanıcı tercihleridir. Bu araştırma çalışması ile kullanıcı tercihlerinin cinsiyete göre algı farklılaşmasını çözümlemektedir. Tespit edilen sonuçların öncülünde kadın ve erkek kullanıcıların tercihleri doğrultusunda daha memnuniyet seviyesi yüksek mekânlar yaratılması amaçlanmaktadır.

Materyal ve Yöntem

Araştırma çalışmasının materyali yaş, meslek, eğitim durumu gözetmeksizin rastgele seçilen 110 kadın ve 110 erkek katılımcı ile sağlanmıştır. Veri toplama aracı olarak gönüllülük esasına dayalı anket tekniğinden yararlanılmıştır.

Araştırmamızda katılımcılara 24 adet soru yöneltilmiştir. Sorulardan ilki cinsiyet belirleme niteliğindedir. 10 ayrı bölümden oluşan kalan soruların hepsi anket üzerinde, katılımcıların daha kolay anlayabilmeleri için resimlerle desteklenmiştir. Böylece katılımcıların kullanılan terimlere yabancı kalmaması ve tercihlerinin bu sayede daha objektif olması amaçlanmıştır. Anket hazırlama aşamasında konu ile ilgili makale, tez, yazı dizinleri araştırılıp incelenmiştir. Konu başlıklarının belirlenmesinin ardından ilgili görseller araştırılmış, seçilen görseller anket formunda değerlendirilmek üzere Google Formlarda eklenmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Anketten elde edilen veri sonuçlarına göre katılımcılara yöneltilen sorulardan ilki olan ve görsellerle desteklenen analizde kadınların %64'ü erkeklerin %63'ü informal tasarımları tercih etmiştir. Yüzdeler oldukça yakın olmakla birlikte cinsiyete bakmaksızın genel değerlendirme analizinde de %63 informal tasarım tercih edilmiştir. Dolayısıyla istatistiki olarak cinsiyetler arasında tasarıma ilişkin formallik informallik algılamasında farklılık bulunamamıştır. Tasarım düzenine ilişkin tercihler sunulduğunda %71 asimetrik tasarım düzenini tercih eden kadınları %61 ile erkek katılımcılar takip etmektedir. Kadın katılımcılar tasarım düzeni konusunda daha kesin tercihler yaparken erkekler kadınlara oranla daha çekimser yanıt vermiştir (Çizelge 1).

Katılımcılara doğal alanlar ile yapay alanlar arasında tercih yapmaları gerektiğinde büyük bir oranla doğal mekanları tercih ettikleri görülmüştür. Kadınların %94'ü, erkeklerin ise %91'i doğal alanları tercih etmiş olup bu istatistiğin cinsiyete bağlı değişiklik göstermediği görülmüştür (Çizelge 2).

Katılımcılara hareketli topografya ve düz/hareketsiz topografya seçenekleri sunulduğunda hareketsiz topografyayı kadınlar %59 ve erkekler %65, hareketli topografyayı ise kadınlar %41 ve erkekler %35 oranla tercih etmişlerdir. Tasarım elementlerinden olan hareket seçeneği cinsiyete göre değişim göstermemektedir (Çizelge 3).

Katılımcılara yeşil alan ağırlıklı ve sert zemin ağırlıklı mekânsal tercihleri sorulduğunda erkeklerin %94'ü, kadınların ise %93'ü yeşil alan ağırlıklı mekanları tercih etiklerini belirtmişlerdir. Sürekli iç mekanda dört duvar arasında çalışan ve yaşayan bireylerin yeşil tasarımın ağırlıklı olduğu mekanları, sert zemin tasarımlarının fazla olduğu mekanlara göre daha fazla tercih etmeleri doğaldır. (Çizelge 4).

Çizelge 1. Katılımcıların formal infromal ve simetrik asimetik tercihleri yüzdeleri

Table 1. Percentage of participants' formal, informal and symmetric asymmetric preferences

	Kadın %	Erkek %
Formal (%)	36	37
İnformal (%)	64	63
	Kadın %	Erkek %
Simetrik (%)	29	39
Asimetrik (%)	71	61

Çizelge 2. Katılımcıların doğal alan ve yapay alan tercihleri yüzdeleri

Table 2. Percentage of natural and artificial space preferences of the participants

	Kadın %	Erkek %
Doğal alan tercihi (%)	94	91
Yapay alan tercihi (%)	6	9

Çizelge 3. Katılımcıların hareketli ve düz/hareketsiz topografya tercihleri yüzdeleri

Table 3. Percentage of participants' preferences for hilly and flat/plain topography

	Kadın %	Erkek %
Hareketli topografya tercihi (%)	41	35
Hareketsiz topografya tercihi (%)	59	65

Downloaded from https://cabidigitallibrary.org by 188.119.36.114, on 01/16/25.
Subject to the CABI Digital Library Terms & Conditions, available at https://cabidigitallibrary.org/terms-and-conditions

Bitkisel tasarım konusunda formlarına göre tercihler sunulduğunda kadınların en çok tercih ettiği bitkisel form %73 ile sarkık formlu bitkilerden oluşmaktadır. Ardından %65 palmiye formlu, %50 oval formlu, %37 yayılıcı formlu, %36 kubbe formlu, %33 dik-sütunsal formlu, %29 çizgisel formlu ve %19 kubbe formlu bitkiler tercih edilmiştir. Erkekler ise %63 oval formlu bitkileri en çok tercih ederken, palmiye formlular %59, sarkık formlular %53, dik-sütunsal formlular %48, kubbe formlular %43, çizgisel formlular %36, yayılıcı formlular %34 ve konik formlu bitkiler ise %29 oranında tercih edilmiştir. Oranlara bakıldığında kadınlar en çok sarkık formlu bitkileri en az ise kubbe formlu bitkileri tercih etmişlerdir. Erkekler ise en fazla oval formlu bitkileri en az konik formlu bitkileri tercih etmişlerdir. Kadın katılımcılarda tercihlerde daha kesin kararlar varken, erkek katılımcılarda kararsızlık görülmüştür (Çizelge 5).

Bitki tekstürlerinde kaba tekstürlü, orta tekstürlü ve ince tekstürlü bitkiler arasında seçim yapılması istenmiştir. İstatistikler incelendiğinde Erkeklerde %73 kaba tekstür, %51 ince tekstürlü ve %23 orta tekstürlü bitkiler tercih edilmişdir. Kadılarda %67 kaba tekstürlü, %64 ince tekstürlü ve %25 orta tekstürlü bitkiler tercih edilmiştir. Oranlara bakıldığında cinsiyetsel olarak tercihler arasında fark görülmemiştir (Çizelge 6).

Görsel/manzara etkili ağaç çeşitlerine göre kadınlarda %97'si çiçekleriyle etkili ağaçları, %76'sı yaprak rengi etkili ağaçları ve %63'ü meyveleriyle görsel etki kazanan ağaçları tercih etmiştir. Erkeklerde ise bu oranlar %78 çiçekleriyle etkili ağaçlar, %60 yaprak rengiyle etkili ağaçlar ve %59 meyveleriyle görsel etki kazanan ağaçlar olarak şekillenmiştir. İstatiksel olarak bakıldığında kadınların tercihlerinde çiçekleriyle etkili ağaçlar ezici çoğunlukla ilk sıradayken erkeklerin tercihleri oransal olarak dağılmıştır (Çizelge 7).

Kullanım şekillerine göre bitkisel tasarımda kadınların %68'i toplu kullanımları, %32'si soliter/tekli kullanımları tercih ederken erkek katılımcılarda da durum değişmemekte ve %67'si toplu kullanımı en çok tercih ederken %33'ü soliter/tekli kullanımı tercih etmişlerdir. Bitkilerin yoğunluğuna göre katılımcı tercihleri kadınlarda en çok %65 yoğun bitkilendirilmiş alanlar ardından %46 seyrek bitkilendirilmiş alanlar ve en az terch edilen kullanım %37 ile geniş çim alanları olmuştur. Erkeklerde ise bu oranlar %58 yoğun bitkilendirilmiş alanlar ardından %56 geniş çim alanlar ve %40 ile seyrek bitkilendirilmiş alanlardır. Kadın katılımcılar yoğun bitkilendirilmiş alanları en çok tercih ederken erkek katılımcılarda yoğun ve geniş çim alanlar arasında az bir fark görülmüştür (Çizelge 8).

Dış mekanda su öğesinin kullanımına ilişkin soruya ise kadınlarda %70 durgun su, %59 şelale, %55 yüzme havuzu, %53 su kanalı, %47 yapay gölet, %20 çeşme, %18 kaskatlı süs havuzu, %14 fıskiyeli süs havuzu, erkeklerde %65 şelale, %50 yüzme havuzu, %48 durgun su, %48 yapay gölet, %36 çeşme, %33 fıskiyeli süs havuzu, %26 su kanalı, %18 kaskatlı süs havuzu cevabı verilmiştir (Çizelge 9).

Oturma mekanı konusunda ise katılımcılar kadınlarda %69, erkeklerde ise %70 üstü kapalı oturma mekanlarını tercih etmiştir (Çizelge 10).

Çizelge 4. Katılımcıların yeşil alan ağırlıklı mekan ve sert zemin ağırlıklı mekan tasarımı tercihleri yüzdeleri

Table 4. Percentage of participants' green space-dominated space and floor-dominated space design preferences

	Kadın %	Erkek %
Yeşil alan ağırlıklı tasarım tercihleri	93	94
Sert zemin ağırlıklı mekan tercihleri	7	6

Çizelge 5. Katılımcıların bitkisel tasarımda formlarına göre bitki tercih yüzdeleri

Table 5. Plant preference percentages of the participants according to their forms in plant design

Tercih Edilen Form	Kadın %	Erkek %
Oval formlar	50	63
Sarkık formlu	73	53
Çizgisel formlu	29	36
Dik sütunsal formlu	33	48
Yayılıcı formlu	37	34
Konik form	19	29
Kubbe form	36	43
Palmiye form	65	59

Çizelge 6. Katılımcıların bitkisel doku/tekstürlerine göre tercih yüzdeleri

Table 6. Percentage of participants according to their vegetative texture/structures

	Kadın %	Erkek %
Kaba tekstür	67	73
Orta tekstür	25	23
İnce tekstür	64	51

Çizelge 7. Katılımcıların görsel etkili ağaç çeşitlerine göre tercih yüzdeleri

Table 7. Percentage of participants' preference based on visually effective tree types

	Kadın %	Erkek %
Çiçekleriyle etkili ağaçlar	97	78
Meyveleriyle etkili ağaçlar	63	59
Yaprak rengiyle etkili ağaçlar	76	60

Çizelge 8. Katılımcıların bitkisel tasarım yoğunluğuna göre tercih yüzdeleri

Table 8. Percentage of participants according to the plant design density

	Kadın %	Erkek %
Soliter/tekli bitki kullanım	32	33
Toplu bitki kullanım	68	67
Yoğun bitki kullanımı	65	58
Seyrek bitki kullanımı	46	40
Geniş çim yüzeyi kullanımı	37	56

Çizelge 9. Katılımcıların dış mekanda su ögesi kullanımına göre tercih yüzdeleri

Table 9. Percentage of participants' preference for outdoor water use

	Kadın %	Erkek %
Çeşme	20	36
Durgun su	70	48
Fıskiyeli süs havuzu	14	33
Yapay gölet	47	48
Yüzme havuzu	55	50
Şelale	59	65
Kaskatlı süs havuzu	18	18
Su kanalı	53	26

Downloaded from https://cabidigitallibrary.org by 188.119.36.114, on 01/16/25.
Subject to the CABI Digital Library Terms & Conditions, available at https://cabidigitallibrary.org/terms-and-conditions

Oturma elemanlarında tercihler sunulduğunda kadınlarda %66 ve erkeklerde %71 üstü kapalı oturma elemanları en çok tercih edilendir. Diğer seçenekler ise kadınlarda %55 duvar üstü oturma elemanı, %27 bank, %25 yaslanılabilir bank, erkeklerde ise %45 duvar üstü oturma elemanı, %29 yaslanılabilir bank ve %25 bank tercihi yönünde olmuştur (Çizelge 11).

Katılımcıların bahçelerinde olmasını istedikleri tasarım elemanlarını sıralamaları istenildiğinde 5 üzerinden puanlama standardına göre kadınlar ilk sırayı 4,55 puanla oturma alanına vermişlerdir. Sonrasında 4,37 puanla bitkisel tasarım, 4,20 puanla yürüyüş yolu, 4,07 puanla su öğeleri, 3,82 puanla bahçe duvarı, 3,28 puanla heykel, 3,12puanla kaya bahçesini tercih etmişlerdir. Erkeklerde ise 4,34 puanla bitkisel tasarım ilk sırayı almıştır. Sonrasında, 4,32 puanla yürüyüş yolları, 4,27 puanla oturma mekanı, 4,15 puanla su ögeleri, 3,89 puanla bahçe duvarı, 3,35 puanla kaya bahçesini tercih etmişlerdir (Çizelge 12).

Katılımcılara döşeme tercihleri sorulduğunda kadınlarda %68 doğal taş döşeme, %47 çakıl taşı döşeme, %42 çim derzli plak taş döşeme, %15 ise tuğla döşeme tercih ederken erkeklerde %60 doğal taş döşeme, %46 çim derzli döşeme, %33 çakıl taş döşeme ve %29 tuğla döşeme tercih edilmiştir (Çizelge 13).

Aydınlatma elemanı tercihleri sorulduğunda kadınlarda %68 led aydınlatma, %65 alçak aydınlatma, %48 spot aydınlatma, %46 yüksek aydınlatma elemanlarını tercih etmişlerken. Erkek katılımcılar da ercihler %64 spot aydınlatma, %63 alçak aydınlatma, %51 led aydınlatma ve %45 yüksek aydınlatma olmuştur. (Çizelge 14).

Kadınlar ve erkeklere eşit sayılarda yapılan bu anket çalışmasıyla cinsiyete göre tercih edilen tasarım algısını belirlemede ve tercih sebepleri üzerinde fikir yürütmede yardımcı olabilecek farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar konu konu ele alındığında tasarım aşamasında tasarımcıya yardımcı olacak analizleri oluşturmaktadır. Sonuçları değerlendirdiğimizde; cinsiyete bağlı tasarım algısını ele almış olsak da bazı sonuçlarda cinsiyete dayalı bir tercih farkı olmadığı ortaya çıkmıştır. Fark çıkmayan konulara baktığımız da insanoğlunun doğaya olan özlemini tercihlerinde de yansıttığı görülmüştür. Sonuçlara bakıldığında kadınlar kadar erkeklerinde informal tasarımları tercih ettikleri görülmüştür. Formal tasarımlar olan algı tercihi yüzdesel olarak orta seviyede olsa da, informal tasarımlara karşı ilginin fazlalığı bulgular arasındadır.

Doğal hayata olan özlem her iki cinsiyette de önemli yüzdededir. Bu sonuçtan da bireylerin yapay tasarım unsurlarından ziyade, doğal tasarım unsurlarını tercih ettiği söylenebilir. Giderek çoğalan betonlaşma ve yapaylaşmaya karşı bir tepkisel duruş ve görüş ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Ayrıca doğanın en yaygın formu olan hareketli topoğrafyanın hareketsiz topoğrafyaya göre daha az tercih edilmesinin nedeni de doğal mekanları arayışının yanında tezat oluşturmuştur. Katılımcıların hareketsiz topoğrafyayı seçmeleri ve aynı zamanda asimetrik tasarımları ankette tercih etmeleri bir çelişki gibi görünse de bu aslında insanların doğa özleminin yanı sıra çevrelerinde düzen arama isteğinden kaynaklanmaktadır. Bunun sağlamasını bir diğer soruya verilen yeşil ağırlıklı mekan tercihinin fazla oluşundan oldukça iyi anlaşılabilmektedir.

Çizelge 10. Katılımcıların oturma mekanı konusunda tercih yüzdeleri

Table 10. Percentage of participants' preference regarding the seating area

	Kadın %	Erkek %
Üstü açık oturma mekanı	31	30
Üstü kapalı oturma mekanı	69	70

Çizelge 11. Katılımcıların oturma elemanları tercih durumları.

Table 11. Preferences of the participants for the seating units.

	Kadın %	Erkek %
Duvar üstü oturma elemanı	55	45
Bank	27	25
Yaslanılabilir bank	25	29
Üstü kapalı bank	66	71

Çizelge 12. Katılımcıların bahçelerinde olmasını istedikleri tasarım elemanlarına göre tercih puanları

Table 12. Preference scores of the participants according to the design elements they want to have in their gardens

	Kadın %	Erkek %
Bitki	4,37	4,34
Su ögesi	4,07	4,15
Yürüyüş yolu	4,2	4,32
Kaya bahçesi	3,12	3,35
Ateş havuzu	2,87	2,86
Oturma alanı	4,55	4,27
Heykel	3,28	3,22
Bahçe duvarı	3,28	3,89

Çizelge 13. Katılımcıların döşeme tercihleri yüzdeleri

Table 13. Percentage of flooring material preferences of the participants

	Kadın %	Erkek %
Çakıl taşı	47	33
Doğal taş	68	60
Çim derz	42	46
Tuğla döşeme	15	29

Çizelge 14. Katılımcıların aydınlatma elemanı tercihleri

Table 14. Lighting element preferences of the participants

	Kadın %	Erkek %
Yüksek aydınlatma	46	45
Alçak aydınlatma	65	63
Spot aydınlatma	48	64
Led aydınlatma	68	51

Bitkisel tasarım tercihlerine göre kadınlar ve erkekler dağınık formlu yaprak döken ağaçların yanı sıra gruplar halinde kullanılmış, çiçekli ve yaprağıyla etkili ağaçların yoğun olduğu, renk ve form açısından çeşitlilik gösteren bitkilerden ve geniş çim alanlardan oluşan çiçeklerle tasarlanmış mekanları istemektedirler. Bu araştırmada erkekler ağaçlara daha çok önem verirken, kadınlar çiçekler ile tasarlanmış alanlara daha yoğun ilgi göstermektedirler. Her ne kadar bitkiler form ve görsel etkileriyle tercih edilse de dokularına göre tercihlerde de farklar ortaya çıkmıştır. Dokularına göre tercihlerde bireylerin daha fazla yeşil doku yoğunluğu görmek istediği tespit edilmiştir.

Downloaded from https://cabidigitallibrary.org by 188.119.36.114, on 01/16/25.
Subject to the CABI Digital Library Terms & Conditions, available at https://cabidigitallibrary.org/terms-and-conditions

Katılımcıların su ögesi tercih yoğunluğuna bakıldığında tekrar doğaya özlem kendini göstermektedir. Durgun su ve şelaleye olan ilgi doğallığın ön planda tutulduğunu göstermekle birlikte daha fazla su varlığını da istediklerini de belirtmektedirler. Fıskiyeli süs havuzu ve kaskatlı süs havuzunun en az tercih edilen ögeler olması yapaylığa en az ilgi olduğunu tekrar göstermiştir.

Katılımcılar ne kadar doğayla iç içe kalacak tercihler yapsalar da oturma mekanları tercihlerinde üstü kapalı mekanları tercih ederek gölgenin etkisinden yararlanmak istedikleri ortaya koymuşlardır. Bu sonucu destekler nitelikte oturma elemanı tercihinde üstü kapalı oturma elemanlarının ilk sırada seçilmişlerdir.

Katılımcılar kentsel yaşantılarına daha doğal ve uyumlu bir kullanım sunacağını düşünerek doğal taş döşemeleri daha çok tasarım da algısal tercih olarak belirlemişlerdir.

Mekan aydınlatma tercihleri genelde daha loş ortam sağlayan led, spot ve alçak aydınlatma elemanlarından yana kullanılmıştır. Yüksek aydınlatmanın az tercih edilmesi aydınlanmaktan ziyade estetiğe verilen önemi vurgulamıştır.

Sonuç olarak; kadın ve erkeklerin tasarım kriter ve elemanları açısından tercihleri arasında istatistiki olarak önemli fark ortaya çıkmamasının yanı sıra, her iki grubun da tercihleri doğal veya doğala yakın formlarda birleşmiştir. Oranlarda göz önüne alındığında cinsiyete göre tercih edilen tasarım algılarında bariz bir fark gözlenmemiştir (Çizelge 15). Kadın ve erkeklerin bazı konularda tasarıma yönelik tercihleri ortak olarak belirlenmiş olup, bu sonuç tasarım kavramının çoğunlukla cinsiyete bağlılık göstermediğini ortaya koymaktadır.

Çizelge 15. Kadın ve erkeklerin tasarım algılarına göre tercihleri
Table 15. Preferences of women and men according to their perception of design

	Kadınlar tarafından en çok tercih edilenler	Erkekler tarafından en çok tercih edilenler
Tasarın kriterleri	İnformal tasarımlar Asimetrik tasarımlar Doğal alanlar Hareketsiz topoğrafya	İnformal tasarımlar Asimetrik tasarımlar Doğal alanlar Hareketsiz topoğrafya
Bahçe Unsurları	Oturma mekanı-bitki-yürüyüş yolu-su ögesi-bahçe duvarı-heykel-kaya bahçesi-ateş havuzu	Yürüyüş yolu-bitki-oturma mekanı-su ögesi-bahçe duvarı-kaya bahçesi-heykel-ateş havuzu
Mekan tercihi	Yeşil alan ağırlıklı mekanlar	Yeşil alan ağırlıklı mekanlar
Bitkisel tercihler	Sarkık ve palmiye formlu ağaçlar Kaba dokulu bitkiler Çiçekleriyle etkili ağaçlar	Oval ve palmiye formlu ağaçlar Kaba dokulu bitkiler Çiçekleriyle etkili ağaçlar
Bitki kullanım tercihleri	Toplu kullanım Yoğun bitkilendirme	Toplu kullanım Yoğun bitkilendirme
Dış mekan su kullanım tercihleri	Durgun su-şelale-yüzme havuzu-su kanalı-yapay gölet-çeşme-kaskatlı süs havuzu-fıskiyeli süs havuzu	Şelale-yüzme havuzu-yapay gölet-durgunsu-çeşme-fıskiyeli süs havuzu-su kanalı-kaskatlı süs havuzu
Oturma alanı tercihleri	Üstü kapalı oturma alanları	Üstü kapalı oturma alanları
Oturma elemanı tercihleri	Üstü kapalı oturma elemanı	Üstü kapalı oturma elemanı
Döşeme tercihleri	Doğal taş döşeme	Doğal taş döşeme
Aydınlatma elemanı tercihleri	Alçak-led aydınlatma elemanı	Spot-alçak aydınlatma elemanı

Kaynaklar

Bayraktar N, Tekel A, Ercoşkun ÖY. 2008. Ankara Atatürk Bulvarı Üzerinde Yer Alan Kentsel Donatı Elemanlarının Sınıflandırılması, Değerlendirilmesi ve Kent Kimliği İlişkisi. Gazi Üniversitesi Mühendislikve Mimarlık Fakültesi Dergisi, 23(1): 105-118.

Bozhüyük ZR. 2007. Erzurum kent merkezindeki bazı tarihi yapı ve çevreleri üzerine görsel etki değerlendirmesi, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, 22-24.

Bulut Y, Atabeyoğlu Ö, Yeşil P. 2008. Erzurum Kent Merkezi Donatı Elemanlarının Ergonomik Özelliklerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Bilimleri Dergisi, 14(2): 131-138.

Çakcı I, Çelem H. 2009. Kent Parklarında Görsel Peyzaj Algısının Değerlendirilmesi. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Tarım Bilimleri Dergisi, 15(1): 88-95.

Dee C 2001.Form and Fabric in Landscape Architecture. Spon Press, London

Eroğlu E, Kesim GA, Müderrisoğlu H. 2005 Düzce Kenti Açık ve Yeşi Alanlarındaki Bitkilerin Tespiti ve Bazı Bitkisel Tasarım İlkeleri Yönünden Değerlendirilmesi. Tarım Bilimleri Dergisi, 11(3): 270-277

Kalın A. 2004. Çevre Tercih ve Değerlendirmesinde Görsel Kalitenin Belirlenmesi ve Geliştirilmesi: Trabzon Sahil Bandı Örneği. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Trabzon. sf.222.

Kaplan S, Kaplan R 1989. The experience of nature: a psychological perspective. Cambridge: Cambridge University Press

Downloaded from https://cabidigitallibrary.org by 188.119.36.114, on 01/16/25.
Subject to the CABI Digital Library Terms & Conditions, available at https://cabidigitallibrary.org/terms-and-conditions

Kaptanoğlu A. 2006. Peyzaj Değerlendirmesinde Görsel Canlandırma Teknikleri. Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı,İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kendle AD, Forbes SJ. 1997. Urban Nature Conservation: Landscape Management in the Urban Countryside. E & FN Spon, London.

Özgüner H. 2003. Kentsel Peyzajda Doğal Stilin Fonksiyonel Değerleri ve Bunların Klasik Stille Karşılaştırılması. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri: A, Sayı: 2, Yıl: 2003, ISSN: 1302-7085, s19-36, Isparta.

Özer S, Aklıbaşında M, Zengin M. 2010. Erzurum Kenti Örneğinde Kullanılan Kuşatma Elemanlarının Kent İmajı Üzerindeki Etkileri. Tekirdağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 7(2), 123-130.

Robinson N. 1992. The Planting Design Handbook. Gower Publishing Company Limited Gower House Craft Road Aldershot Hampshire Gu11 3HR, England, 271p

Walker TD. 1991. Planting Design. Van Nostrand Reinhold., New York, 196p

Wherret JR. 1996. Visualization Techniques for Landscape Evaluation. [online] http://bamboo.mluri.sari.ac.uk/~jo/research.html.erişim 4.02.2008

Yımaz H, Yılmaz S. 2004. Peyzaj Mimarlığında Tasarım Süreci ve Proje Örnekleri. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ders Yayınları No: 218, Erzurum.

Downloaded from https://cabidigitallibrary.org by 188.119.36.114, on 01/16/25.
Subject to the CABI Digital Library Terms & Conditions, available at https://cabidigitallibrary.org/terms-and-conditions